

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I. Vtrum in Deo sit scientia. artic. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

firudo, aut vlla mutatio, sed esse æternam, totum simul, fons, & origo totius esse, quod quacumque ratione esse possit, vnitè atque eminenter illud in se continens, est maximè proprium nomen Dei, ita explicans diuinam essentiam, fundamentum attributorum diuinorum, vt nullum aliud nomen eam nobis nec intimiùs, nec meliùs manifestet. Cum enim nomen, *Deus*, à diuina prouidentia, vel ab aliquo alio impositum ad significandam diuinam essentiam in se ipsa, quæcumque tædem illa sit, à genibus accommodatum esset iis rebus, quæ natura non sunt Diij, petiuit Moyses à Deo nomen, quo filiis Israël innotesceret naturæ diuinæ excellentia supra eos, qui natura non sunt Diij. Cui satisfecit Deus, dicens: *Sum qui sum. Sic dices filiis Israël, qui est, per excellentiam scilicet, seu antonomasiam, misit me ad vos.*

Notandum tamen est hoc loco, vbi Exodi 6. in editiõne vulgata habetur: *Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob in Deo omnipotente, & nomen meum Adonai non indicavi eis*, in textu Hebræo non haberi אדנאי, quod significat idem quod Dominus, sed haberi אהיה quod Græcè dicitur Tetragrammaton, hoc est, quatuor literarum: si nãque ab eo demas vocales, quarum rationem nō habent Hebræi, in eo inuenies quatuor tantum literas consonantes. Interpres ergo latinus transferens nomen Adonai, secutus est morem Hebræorum, qui, ob illius nominis sanctitatem putabant nefas ab alio, quàm à summo sacerdote in quibusdam benedictionibus proferri, sed vbiqumque illud scriptum reperiebant, loco illius proferebant, Adonai.

De nomine אהיה, & de expositione illius loci Exo. 6. sunt variae Doctorum sententiæ, quas videre est inter alios apud Abulensem Exodi 6. quaest. 1. & apud Lippomanum Exodi 3. & 6. Quæ verior videtur, ea est, quæ hi duo citati auctores cū alijs nonnullis sequuntur: nẽpe nomẽ אהיה, idem significare quod, *qui sum*, deducique à verbo אהיה *haiyah*, est, substantiuo, vt rectè ostendit Lippomanus, atque sensum illius loci esse: *Apparui Abraham, Isaac, & Iacob in Deo omnipotente*, quoniam cum loquebar ad eos dicebam, *ego Dominus Deus omnipotens*, vt ex multis locis Geneseos constat: & nomen meum, אהיה, non indicaui eis, id est, non dixi eis nomen meum esse, *qui est*, vt dixi tibi, tradens tibi non solum nominis, sed etiam rei per nomen significata clariorem notitiam, quàm vniquam tradiderim prifcis illis Patribus. Etenim ex libro Exodi, & ex sequentibus libris Pentateuchi constat, illustriores atque excellentiores reuelationes Dei factas fuisse Moysi, quàm antiquioribus Patribus fuerint vniquam factæ: id quod & Patres affirmant. Notitia namque Dei per incrementa temporum creuit in Ecclesia, ita vt maior fuerit tempore legis Mosaicæ, quàm tempore legis naturalis, & multo maior in lege gratiæ, quàm in lege Mosaicæ & naturali, vt D. Gregorius hōm, 6. in Ezechielem affirmat.

ARTICVLVS XII.

Vtrum propositiones affirmatiuæ possint formari de Deo.

QUOD ad propositionem affirmantem non identicam ac veram, satis sit pluralitas conceptuum formalium, quorum vnus tribuatur alteri, cum identitate eorum, quæ per eos significantur: de Deo autem mente formare possimus distinctos conceptus eorum, quæ in

eo sunt formaliter, vt ex dictis in superioribus patet: atque in Deo summa sit identitas earum rerum, quæ eiusmodi conceptibus significantur: sit planè, vt de Deo formare possimus veras propositiones affirmantes, quæ identicæ non sint, quod attinet ad nomina terij generis, de quibus articulo 1. dictum est. Atque hoc est, quod Diuus Thomas in hoc articulo docet. Quod verò attinet ad nomina primi & secundi generis, quæ de Deo prædicatione non essentiali dicuntur, notum est posse fieri propositiones non identicæ veras, in quibus huiusmodi nomina Deo tribuantur.

QUESTIO XIV.

QUOD ad initium questionis duodecimæ dicta sunt, huc vsque disseruit D. Thomas de iis quæ ad diuinam naturam, illi quæ vnitatem spectant: deinceps verò disputat de potentiis essentiæ actibusque earum ad intra, incipitque ab intellectu. Quoniam verò explicata scientia, actiue diuini intellectus, nihil erat quod de potentia ipsa diceretur, hac quaest. 14. disserit de scientia diuina.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Deo sit scientia.

CONCLUSIO hæc est. In Deo est scientia. Verum cum ea, quæ Deo cum creaturis sunt communia, Deo conueniant seclusis imperfectionibus omnibus creaturarum, non est credendum in Deo esse scientiã quoad habitum, sed tantum quoad actum: habitus namque ex actibus generantur, adiumentoque sunt potentiis, vt propius, & melius operentur: quæ Deo conuenire nulla ratione possunt. Nec itè putandum est Dei scientiam aliquo modo rationem effectus habere: id enim Deo repugnat. Quo fit, vt scientia in Deo accidens non sit, sed substantia, vt in sequentibus ostendetur: neque ex notitiis principiorum esse per discursum comparatam, sed esse vnicum simplicissimum intuitum, rationes scientiæ, sapientiæ, intellectus, prudentiæ, atque artis in se vnitè complectentem: perfectissimum quidem quoad euidenciam, & certitudinem, carentem tamen omnino imperfectionibus omnibus, quas eiusmodi cognitiones in nobis, atque in Angelis habere solent.

Conclusio proposita de fide est, vt ex illo ad Romanos 11. *O altitudo diuinarum sapientiæ, & scientiæ Dei*, atque ex compluribus aliis sacre Scripturæ locis constat. Est etiam communis Philosophorum: Imò, & nomen ipsum Dei, ab intuendo, prouidentiaque circa res creatas est impositum, vt q. præcedente art. 8. cum Damasceno, Clemente Alexandrino, ac Dionysio, explicatum est.

Rationibus verò naturalibus à posteriori ex iis, quæ facta sunt, demonstrata à nobis est apertissime conclusio q. 2. art. 3. inter probandum priorem partem vltimæ consequentiæ rationis secundæ eo loco propositæ, & latius ratione 4. Hanc præterea rationem addit Durandus in 1. d. 35. q. 1. quæ in iis, quas loco citato tradidimus, virtute continetur. Primæ causæ conuenit nobilissimus modus agendi: nobilissimus autem modus agendi est per intellectum & voluntatem: cum ergo Deus sit prima causa, aget per cognitionem atque imperiū suæ voluntatis, ac prouide in eo cognitio intellectus, seu scientia constitui necessariò debet. Maior ex eo est manifesta, quia à prima causa derivatur omnis perfectio in reliqua agentia

Scientia est in Deo quo ad actum, sapientia, intellectus, prudentia ac artis rationem habens.

agentia: quare nobilissimus modus agendi ei debet convenire. Minor vero probatur, quoniam nobilissimus est habere dominium suorum actuum, quam eo carere, agereque ex propria directione propter finem, quam non ita agere: sola autem ea qua agit per intellectum & voluntatem dominium habent suarum actionum, suaque proprias actiones in finem dirigere possunt.

D. Thomas hoc loco, hanc aliam a priori tenet rationem. Immaterialitas est ratio, quare res cognoscens vim habeat ad cognoscendum: Deus autem maximè vacat materia, ut superius est demonstratum: ergo maximè habet vim ad cognoscendum, atque adeo in eo summa est scientia. Maior ex eo suaderi potest, quod uniuersum experiamur ea qua vim habent ad cognoscendum, eo ipso aliqua ex parte recedere a conditionibus materiae, gradumque aliquè sortiri spiritualitatis: quippe cum ut minimum eorum obiectorum, ad qua cognoscenda vires habent, recipiant formas sine materia, hoc est, quoad esse intentionale, quod spiritale est, si cum natura materiali, qua obiecta constant, illud conferas. Experimur item quod res cognoscentes nobilissimè & perspicacius cognoscunt, eo plus a materia recedere, magisque spirituales esse, ut in animalibus, hominibus, atque Angelis est manifestum. Sensus etiam ipsos animalium, quod magis a conditionibus materiae liberi sunt, eo nobiliores, ac perspicaciores esse: qua ratione visus ceteros sensus externos nobilitate ac perspicacitate cognoscendi longè antecedit. Ratio hæc satis probabilis est. Neque obstat, quod Gabriel in 1. dist. 35. q. 1. obiicit, multa esse accidentia spiritualia, qua vi cognoscendi carent. Non, inquam, hoc obstat, quoniam maior propositio Diui Thomæ intelligenda est de substantiis. In defendendis vero aliis propositionibus, quas D. Thomas huic rationi immiscet, parum vtilitatis esse video, eaque de causa sunt prætermittenda. Si placet, lege Caietanum hoc loco, Ferrarientem 1. contra gentes, c. 44. Capreolum in 1. d. 35. q. 1. in argumentis contra secundam conclusionem, & Sylvestrum in Conflato.

Scientia Dei quæ in cognitione obiecti primarij et singularis creaturæ secundarij esse potest, videtur hæc.

Circa responsonem ad tertium animaduertendum est, negandum non esse scientiam Dei secundum se spectatam esse rem singularem. Quamuis enim sit in tribus suppositis diuinis, non secus atque essentia diuina, quia tamen non est in eis diuisa quasi vna numero sit in vno supposito, & alia in alio, id non tollit esse rem singularem. Qua ratione verò ex obiecto scientia singularis dicitur aut vniuersalis, negandum non est scientiam diuinam simul esse singularem comparatione obiecti primarij, & vniuersalem comparatione obiecti secundarij quo ad naturas vniuersales, qua in eo continentur. Est etiam vniuersalis, quia omnia vniuersim obiecta attingit. Fortè quod hoc loco dicere voluit Diuus Thomas nihil aliud est, quam diuinam scientiam non esse tantum singularem aut tantum vniuersalem comparatione obiecti.

ARTICVLVS II.

Virum Deum intelligat se.

Deus se ipsum intelligit, & per se ipsum.

CONCLUSIO est: Deus seipsum intelligit. Hæc est de fide: primæ enim ad Corint. 2. ait Paulus: Spiritum Dei omnia scrutari, etiam profunda Dei: in cuius probationem addit. Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? ita & quæ Dei sunt, nemo cognoscit, nisi spiritus Dei. Idem constat ex multis aliis locis Scripturæ sacræ.

A. Rationibus verò naturalibus potest probari primò. Quia cum Deus agat per intellectum & voluntatem, ut ex dictis articulo præcedente & latius q. 1. artic. 3. manifestum fuit, prius saltem natura cognouit res creatas, quam ex essentia in rerum natura: at non cognouit eas in seipsis, eo quod Deus cognitionem suam neque à rebus cognitis, neque ab aliquo alio accipiat: ergo cognouit eas in seipso tantum in fonte, in quo virtute & eminenter continentur, atque adeo Deus cognoscit seipsum.

B. Secundo, summo & perfectissimo cognoscenti conuenit summa & perfectissima cognitio: Deus est summum & perfectissimum cognoscentis: nobilissima verò cognitio est nobilissimi obiecti, quale est Deus: ergo Deus seipsum cognoscit.

C. Tertio, nobilissima potentia tendit in omnia quæ sub suum obiectum cadunt: diuinus verò intellectus est omnium nobilissimus, & sub ente, quod est obiectum intellectus, continetur Deus: ergo Deus seipsum intelligit.

Quarto, diuina essentia est coniuncta cum diuino intellectu, quantum satis est, ut cum eo ad notitiam sui concurrat instar speciei intelligibilis, & est illi per omnia proportionata: quoniam quanta entitas, perfectio, & spiritualitas est in intellectu diuino, tanta est in essentia, & è contrario, idque siue essentia spectetur ut concurrat instar speciei intelligibilis, siue ut obiectum cognoscendum: ergo Deus non solum intelligit se, sed etiam intelligit se per seipsum.

Quod D. Thomas hac alia ratione 5. probat hoc loco. Deus est actus purus, expers omnino potentie passivæ, siue, ut ait, potentialitatis: ergo neque caret aliquo, quod tamquam species intelligibilis concurrat ut Deus seipsum intelligat, sicut intellectus noster carere solet speciebus obiectorum, ad quas est in potentia, neque habet aliquid aliquo modo à seipso, aut à suo intellectu distinctum, quod seipsum intelligat: illud enim compararetur ad diuinum intellectum tamquam actus ad potentiam, quo pacto comparatione nostri intellectus se habent species receptæ, quibus obiecta percipere solet: sit ergo, ut Deus seipsum per seipsum intelligat.

ARTICVLVS III.

Virum Deum comprehendat seipsum.

E. V. M. comprehendere seipsum, ostensum à nobis est quaest. 12. artic. 7. vbi etiam explicatum est, quid sit comprehensio. Potest verò idem confirmari. Primò, ex illo 1. ad Corint. 2. Spiritus Dei scrutatur (id est, penetrat & agnoscit) omnia, etiam profunda Dei, ita scilicet, ut nihil incognitum relinquat: diuinus igitur intellectus tantum Deum cognoscit, quantum Deus ex se potest cognosci, ac proinde Deum comprehendit.

Deum comprehendit seipsum.

F. Secundo, quanta est entitas & perfectio diuinæ essentia, tanta est vis intellectus diuini ad intelligendum: id etiam, quod ad diuinam intelligentiam concurrat ad modum speciei intelligibilis, æquatur obiecto cognoscendo: quippe cum sit idè prorsus cum illo: præterea coniungitur perfectissimè cum diuino intellectu: ergo diuinus intellectus intelliget diuinam essentiam quantum ex se percipi potest, ac proinde eam comprehendet.

Tertio, summo & nobilissimo intelligenti debetur perfectissimus modus intelligendi: verò non, nisi in comprehensione, esse potest: ergo Deus & se & cetera omnia comprehendet.